

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

August 1969

Nr. 160 – 28. årgang

Årsmødet 1969

Årsmødet på Haderslev-egnen havde samlet nær ved rekordtilslutning. På selve årsmødet var det spørgsmålet om landbrugets ejendomsretssystem, som optog debatten. Det refereres på siderne 5, 6, 7, 8 og 9, og på side 6 fortælles også om årsmødearrangementet i øvrigt.

Tanker ved en arv

Kirstine Hofmansen beretter om et skifte i Nykirke Præstegård en sommerdag i 1741. Læs side 9.

Gamle urter

I dette nummer indleder »Slægtsgaarden« en illustreret artikelserie om gamle krydderurter. Den er skrevet af fru Julie Rask, Egelund, Gamby, og den første om malurten findes på side 10.

De Himmerlands-piger

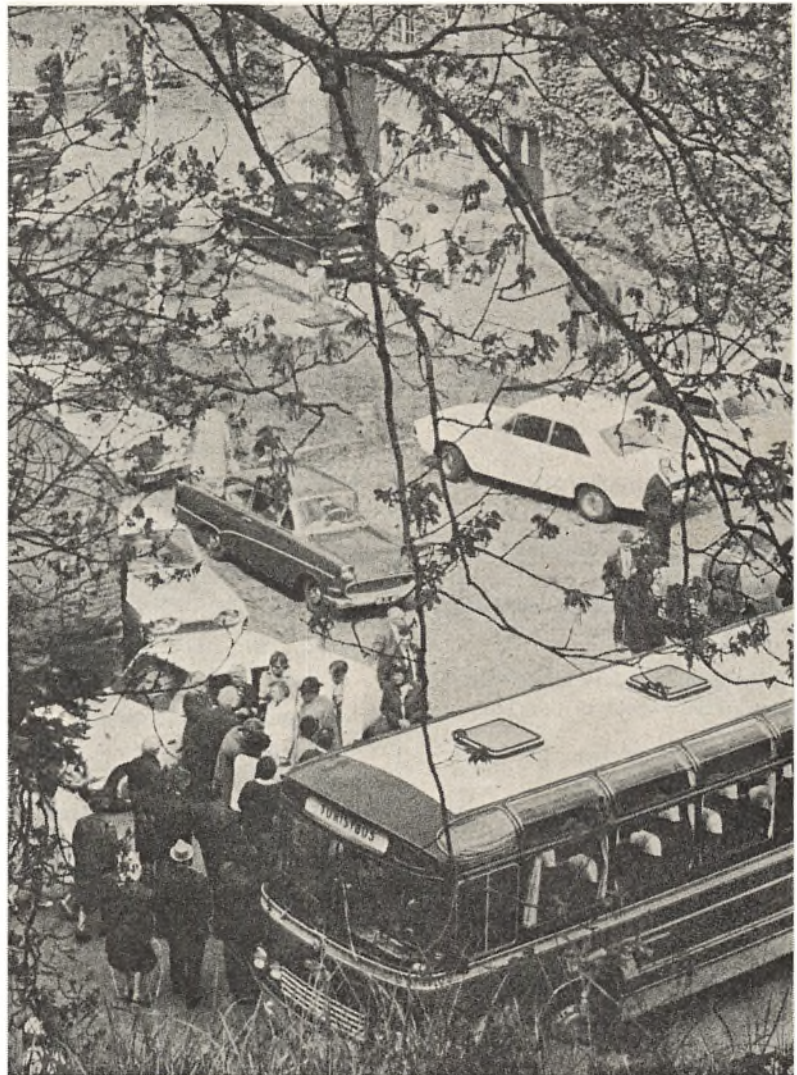
har for vane at tro det bedste. Herom fortæller forfatteren Salomon J. Frifelt i en artikel på side 11.

10 pct. færre landmænd på 10 år

Siden 1959 er der 10 pct. færre beskæftiget ved landbruget. Alene i det sidste år har erhvervet afgivet 55.000 mennesker, fortælles der om under »Dagens Debat« på side 12.

I naturens selskab

»Manden fra landet« mener, at landmanden har oplevelser i naturen, som andre må savne. Men man lever ikke af fuglesang alene, skriver han på side 13.

I tre store rutebiler og godt 80 personbiler blev de henvend 350 deltagere i Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde transporteret rundt på Haderslev-egnen. Det gav en bilkortege på henvend en kilometer på hele den 80 kilometer lange udflugtstur. Fotografen har her indfanget trafiksituationen set mellem træernes grene på den høje banke ved Tørning gamle borgruin.

**Medlemsblad
for
Dansk Slægtsgaardsforening**

Redaktion:

Redaktør Preben Hellelund
(ansvarshavende)
Kastanievej 7, 5000 Odense.
Tlf. (09) 12 78 98 samt
kl. 7,30-14,30 tlf. (09) 82 19 00

Redaktionen af dette nummer, der
udkommer dateret 20. august 1969,
er sluttet 12. juli 1969.

Artikler og billeder, læserbreve,
juridiske spørgsmål og øvrige med-
delelser til »Slægtsgaarden«
sendes til foreningens kontor.

Redaktionen forbeholder sig ret til at
forkorte artikler og breve,
som ønskes optaget i bladet.

Eftertryk efter ophavsretslovens be-
stemmelser.

Annonceekspedition:

Agronom Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallese.
Tlf. (09) 12 94 73
(træffes bedst mandage og fredage
kl. 9-13).

Alle henvendelser om annoncer
rettes til annonceekspeditionen.

Annoncer til næste nummer af
»Slægtsgaarden« modtages
indtil 1. september 1969.

Trykkeri:

Andelsbogtrykkeriet i Odense.

Distribution:

Klager over udeblivelse eller
forsinkelse af bladet rettes
til postvæsenet.

Henvendelse om ældre numre
eller supplementsnumre og
bilagsblade af »Slægtsgaarden« sker
til annonceekspeditionen.

Dansk Slægtsgaardsforening

Oprettet 5. juli 1941

Lær af fortiden – Lev i nutiden – Virk for fremtiden

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen, MF (R), Kaare-
gaard, Badstrup, 5484 Uggerslev.

Tlf. (09) 85 11 49.

NÆSTFORMAND: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn, 3390 Hunde-
sted.

Tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6533 Øster Lindet.

Tlf. (048) – 4 62 03.

Gårdejer Jørgen Petersen, Thorsgård, 4532 Gislunge.

Tlf. Gislunge (03) – 463 – 32.

Sognefoged, gårdejer Holger Grøntved, Mygdal, 9800 Hjørring.

Tlf. Uggerby (08) – 91 – 231.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5360 Kølstrup.

Tlf. (09) 39 13 17.

Hofjægmester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560 Årup.

Tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9–10).

Gårdejer H. Chr. Flytkjær, Rindom, 6950 Ringkøbing.

Tlf. (07) 32 03 72.

Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt«, 6870 Ølgod.

Tlf. (05) 24 30 20.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling.

Tlf. Oddense (07) – 51 – 11.

Gårdejer Harald Poulsen, Aspegård, 3752 Østerlars.

Tlf. Østerlars (03) – 998 – 30x.

Sognefoged, gårdejer N. Sehested Knudsen, Holmstol, 8883 Gjern.

Tlf. Gjern (06) – 87 41 11 – 19.

Sognefoged, gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup.

Tlf. (06) 41 29 88 – 87.

Sognefoged, gårdejer Holger Juul, Jægergaarden, Høllund, 7100

Vejle. Tlf. (05) 33 33 60.

Gårdejer Erik Strange, Øverup, 4800 Nykøbing F.

Tlf. (03) 83 91 12.

(De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens forretningsudvalg).

Udvalgsformænd:

Slægtsgaardsarkivet: Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt«, 6870
Ølgod. – Tlf. (05) 24 30 20.

Bladudvalget: Hofjægmester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560
Årup. – Tlf. (09) 43 10 91. (Helst kl. 9–10).

Sekretariat og konsulent:

Agronom H. Balle, Hybenvej 27, 5260 Hjallese.

Tlf. (09) 12 94 73 (Træffes bedst mandage og fredage kl. 9–13).

Kassererkontor og medlemsforhold

Fru Inger Hansen, Risbro 23, 2650 Hvidovre.

Tlf. (01) 78 31 54. (Helst før kl. 8).

Postgironummer 8 31 42.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: Det kongelige Bibliotek, Christians Brygge 8, 1219 Køben-
havn K. Tlf. (01) – 15 01 11.

Leder: Arkivar P. K. Hofmansen.

(Træffes på arkivet tirsdage og onsdage kl. 14–17).

Foreningens juridiske konsulent:

Stillingen er for tiden under nybesættelse.

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sidealle 8, 2100,
København Ø. – Tlf. Øbro (01) 92 – 30 og Øbro (01) 92 – 5000.

Brug for optimismen

Det var nok ikke tilfældigt, at Dansk Slægtsgaardsforenings landsformand i sin beretning på foreningens årsmøde på den historiske Skamlingsbanke manede det aldrende slægtled til i hverdagen at vise den unge generation betydningen af et lyst livssyn. Som aldrig før i dette slægtled er landbruget inde i en modgangsperiode, og udviklingen siden årsmødet har måske nok i prismæssig henseende givet anledning til nogen optimisme, men samtidig har fornyet statistisk materiale også understreget alvoren af dansk landbrugs økonomiske stilling.

Den kan aflæses i den lille statistikbog, som landbrugsrådet er i færd med at distribuere. Tallenes nøgterne tale viser, at mens landbrugskapitalens handelsværdi siden 1950 kun godt og vel er for-

øget to og en halv gang, er landbrugets samlede gæld steget fire gange. Prioritetsgælden er i samme periode kun vokset tre gange, mens løsgælden samtidig er blevet mere end femdoblet.

Det var på basis af blandt andet denne alvorlige situation, at slægtsgaardsforeningens landsformand manede den danske bonde til at kæmpe for sin frimandsret og til at holde hovedet koldt. Trods myriaderne af besværligheder må det aldrende slægtled ikke blive så sortseende, at det jager flere af de unge fra sig. Der er mere end nogensinde brug for ungdom ved landbruget. Ikke blot til at gøre dagens dont, også til at genskabe det lyse livssyn og den arbejdsglæde, det aldrende slægtled såre naturligt er ved at tabe under tidens voksende besvær og usikkerhed.

ph.

Meddelelser fra foreningen

Henvendelser til foreningen

Alle breve til Dansk Slægtsgaardsforening sendes til foreningens kontor, Hybenvej 27, 5260 Hjallesø, der ligeledes modtager indmeldelser af nye medlemmer.

Private forespørgsler rettes til landsformanden, folketingsmand, gårdejer Chr. R. Christensen, Kaaregaard, Badstrup, 5484 Uggerslev.

Forespørgsler vedrørende medlemsforhold og kontingentspørgsmål stiles til fru Inger Hansen, Risbro 23, 2650 Hvidovre.

Adresseændring

Hvor der sker ændring af postadressen eller navneændring ved for eksempel generationsskiftet, hvor de unge indtræder som medlem af Dansk Slægtsgaardsforening, bedes det meddelt det lokale postbud eller posthus, der så udfærdiger ændringsanmeldelse til avispostkontoret, således at medlemsbladet kan blive udsendt med rigtigt navn og adresse.

Samtidig bedes meddelelse herom givet til Slægtsgaardsforeningens kassererkontor, ved fru Inger Hansen, Risbro 23, 2650 Hvidovre.

Læserbreve

I »Slægtsgaarden« optages læserbreve fra medlemmer af Dansk Slægtsgaardsforening, men de offentliggøres kun, når de er forsynet med navn og adresse.

Læserbrevene dækker dermed indsenderens personlige mening og behøver således nødvendigvis ikke at være samstemmende med hverken landsbestyrelsens eller redaktionens opfattelse.

Husk kontingentbetalingen

Giroindbetalingskortene til kontingentbetalingen for 1969 er nu udsendt fra foreningens kassererkontor, og mange medlemmer har allerede foretaget kontingentbetalingen. For at undgå ekstraopkrævning erindres de medlemmer, som endnu ikke har betalt kontingentet, om snarest at gøre det.

Grundværdien øges 14-38 pct.

Forud for den 14. almindelige vurdering har ligningsdirektoratet foretaget fastsættelse af de vejledende værdier for typiske landbrugsjorder med middelgod beliggenhed. Fastsættelsen er sket på basis af de faktiske prisforhold, og de skal tjene

som vejledning for vurderingen ved genindførelsen af bondegårdsreglen.

De ansatte værdier, som kan variere efter de lokale forhold, ser således ud, idet der dog overalt i landet må regnes med denne procentvise stigning:

	Grundværdi kr. pr. ha		Stigning i pct.
	13. alm. vurder.	14. alm. vurder.	
København, Frederiksberg og Roskilde amter	6.500	9.000	38
Holbæk, Sorø og Præstø amter	4.500	5.600	28
Bornholm	2.500	2.900	16
Maribo amt	4.000	4.800	20
Fyn	4.000	4.600	15
Hjørring amt, samt Kjær herred og Nørresundby vurderingskreds i Ålborg amt	1.800	2.300	28
Thisted, Viborg, Ringkøbing og Ribe amter	2.300	3.000	30
Vejle, Skanderborg og Randers amter samt den øvrige del af Ålborg amt	2.800	3.600	29
Århus amt	4.500	5.800	29
Sønderjylland	2.800	3.200	14

Husk slægtsgaardsmærkat

Det nye oplag af Dansk Slægtsgaardssforenings lille, smukke mærkat er nu parat til forhandling. Den er trykt i et oplag på 20.000 stykker, og mærkatet sælges i bundter med 100 stykker. Prisen er 7 kr. pr. bundt, og de kan købes ved henvendelse til foreningens kontor.

Med det nye oplag er mærkatet trykt i et samlet oplag på mere end en halv million. Den blev første gang fremstillet i 1953 og har siden været en god propaganda for foreningen. En slægtsgaardsmærkat på hvert brev fra et medlem kan kun virke som sådan.

Motivet til slægtsgaardsmærkatet er den gamle, firelængede gård fra True ved Århus, som nu findes opbygget på Frilandsmuseet i Lyngby. Mærkatet er tegnet af kunstneren *Gustav Hjortlund*, Korup, og den er trykt i fire farver. Nederst på mærkatet står Jeppe Aakjærs ord »Din egen dag er kort, men slægtens lang«.

De bringer en hilsen, som leder tanken hen på hjem og slægt og noget af det, som er hensigten med Dansk Slægtsgaardssforening: At værne dansk jord, styrke æten og hævde arven ud fra ønsket om at lære af fortiden, leve i nutiden og virke for fremtiden.

Slægtsgaardssforeningens formål

Som medlem af Dansk Slægtsgaardssforening optages enhver, som er interesseret i dens virke. Til medlem af repræsentantskabet kan dog kun vælges slægtsgårdejere. Kontingentet gradueres efter gårdens størrelse. Medlemmer, hvis ejendom i mindst 100 år har været i slægtens besiddelse, kan efter forudgående undersøgelse få udstedt et slægtsdiplom.

Dansk Slægtsgaardssforenings formål er at værne og bevare de danske slægtsgårde, således at de forbliver i slægtens eje, og derigennem også at give de medlemmer af slægten, som

ikke forbliver på fødegården, et fast holdepunkt, et sted, hvor de kan bevare forbindelsen med den rod, hvorfra de er rundne.

Foreningen vil fremme dette formål:

Gennem et kulturelt oplysningsarbejde ved at hjælpe medlemmerne til at efterforske deres slægts og gårds historie, ved at få dem til at bevare ejendele og dokumenter af mindeværdi og kulturhistorisk værdi og ved slægtsgårdssammenkomster m. m., alt ud fra det synspunkt, at slægtstradition og kendskab til fortiden er af værdi for den enkelte og forankrer denne i det folk, hvori han eller hun hører hjemme.

Til fremme af kendskab til slægtsgårdenes historie er der af foreningen oprettet et slægtsgårdsarkiv, der, foruden efterhånden at indsamle og opbevare så meget stof af slægtshistorisk art som muligt, også påtager sig slægtshistoriske undersøgelser for medlemmerne.

Gennem juridisk og økonomisk vejledning til medlemmerne m. h. t. familieoverdragelser og testamenter vedrørende deres ejendomme, arveskifter samt dispositioner, der skal sikre ejendommens bevarelse i slægten.

Gennem et arbejde for at opnå lovgivningsmagtens støtte til, at slægtsgårdene forbliver i slægten, navnlig ved lovregler, der beskytter slægtsgårdene mod unødvendig eks-

propriation, ved hensigtsmæssige arveregler for landejendomme, ved lovregler, der skal hindre, at landejendomme gøres til genstand for spekulation eller erhverves alene som pengeanbringelse, og eventuelt ved en slægtsgårdslovgivning, der skal sikre ejendommens bevarelse i slægten, så længe noget arveberettiget medlem af denne har vilje og evne dertil.

Ældre numre af Slægtsgaarden efterlyses

Redaktionen vil hermed gerne takke de mange, som reagerede på efterlysningen i sidste nummer af ældre numre af »Slægtsgaarden« til redaktionsarkivet. Så mange efterkom opfordringen, at ikke alene redaktionsarkivet nu kan udvides væsentligt, men tillige har foreningens arkiv for gamle blade kunnet suppleres betydeligt op.

Der mangler imidlertid endnu en del af de første numre af »Slægtsgaarden«, og vi beder medlemmer, som måtte være i besiddelse af disse numre – eller blot enkelte af dem – være os behjælpelig med at få blad-samlingen intakt. Medlemmer, som vil overlade os de pågældende numre, bedes sende dem til foreningens kontor.

Det drejer sig om numrene 1–31 incl.

På forhånd tak for hjælpen!

Indsendes til

Dansk Slægtsgaardssforening

kassererkontoret, Risbro 23, 2650 Hvidovre

Undertegnede foreslår, at følgende får tilsendt oplysningsmateriale om Dansk Slægtsgaardssforening og opfordres til indmeldelse i foreningen:

.....

Titel	Navn	Postadresse
-------	------	-------------

.....

Titel	Navn	Postadresse
-------	------	-------------

....., den 1969

.....
(Underskrift)

Generationsskiftet må først støttes

– Det er påkrævet, at vi får en ændring i jordlovgivningen, så den tilpasses tidens krav. Derfor hilses det med tilfredshed, at landbrugsministeren vil stille forslag om en sådan i løbet af efteråret, og jeg håber, at de nye love i stigende grad vil give landmændene ret til at foretage den strukturrationalisering, som alle taler om, så den naturlige udvikling kan gennemføres uden dispensationer.

Således sagde Dansk Slægtsgaardsforenings landsformand, folketingsmand, gårdejer Chr. R. Christensen, Kaaregaard, Badstrup, i sin beretning på foreningens årsmøde på restaurant Skamlingsbanken lørdag den 31. maj. Om strukturrationaliseringen sagde Chr. R. Christensen, videre:

– Vi kommer ikke uden om, at en gennemgribende strukturrationalisering vil være det bedste middel til at ophjælpe landbrugets økonomi. Dels vil de større og bedre ejendomme have mere bæreevne end mange af de uhensigtsmæssige. Og dels betyder nedlægningen af en række ejendomme, at der bliver mulighed for en større produktion navnlig af svin på de tilbageværende. Allerede nu er man nået så vidt, at der i en periode har været mangel på svin blandt andet fordi, der er langt færre svineproducenter end før. Derfor må de bestående indstille sig på en større produktion, der kræver både bedre bygninger og større driftskapital.

– Vi må i det hele taget påregne, at den tilstræbte strukturrationalisering vil kræve større kapitalbehov for de unge, der skal starte. Derfor anser jeg det for særdeles påkrævet, at der ved de kommende, langsigtede landbrugsordninger først og fremmest sættes ind på at støtte generationsskiftet.

Håbløs forældet jordlovgivning

– Vi er nået så vidt, at antallet af unge mænd i den bosættelsesfærdige alder kun udgør omkring ved tusinde pr. årgang, og da der er et naturligt frafald i de ældres rækker på mindst fem tusinde, gør alene dette forhold en strukturrationalisering ikke alene påkrævet, men uomgængelig nødvendig, sagde Chr. R. Christensen videre.

Hertil kommer, at mange landbrugere i manddomsårene giver op, således at følgerne heraf betyder reel eller formel nedlæggelse af masser af landbrug, som går op i bestående.

Strukturrationaliseringen kræver et større kapitalbehov for de unge. Derfor må der først og fremmest sikres støtte til generationsskiftet, sagde slægtsgaardsforeningens landsformand på årsmødet på Skamlingsbanken

Denne udvikling har ført til, at en trediedel af landbrugsejendommene er forsvundet i løbet af tresserne, og der er ingen tvivl om, at hvis ikke der sker en afgørende vending, vil den anden trediedel forsvinde i løbet af halvfjerdsernes periode.

Og dette sker endda til trods for, at vi har en håbløs forældet jordlovgivning, hvorefter staten efter evne modsætter sig strukturrationaliseringen.

Den unge landmands tur til hjælpende hånd

I formandsberetningen omtalte Chr. R. Christensen endvidere forskelsbehandlingen i statens støtte til landbrugets unge og til den akademiske uddannelse.

– Når man ser, hvordan staten yder støtte til den studerende ungdom, må man undre sig over den voldsomme forskelsbehandling, dansk ungdom er ude for, sagde han. På den ene side yder man penge, der let kan beløbe sig til en kvart million for en akademiker. Men når den unge landmand skal starte, kommer

staten med lys og lygte og leder efter, om man kan få lejlighed til at kræve gaveafgift af de beløb, forældrene har opsparet for at hjælpe den unge i gang. Jeg har intet at indvende mod at hjælpe andre, men vi trænger til at få sagt for alvor, at nu må det være den unge landmands tur at få rakt en hjælpende hånd, før man fortsætter med uddeling af offentlige midler til andre sider.

Jeg erkender, at der har været stillet visse beløb til rådighed, men det har jo i virkeligheden ikke været stort andet end erstatning for den stempelafgift, staten har opkrævet.

Må jeg om generationsskiftet sige, at et af de punkter, der trænger til at blive rørt ved, er forpagtersystemet. Flere føler sig fristede eller måske snarere nødsaget til at begynde som forpagtere. Og det er helt i orden, hvis forpagtningskontrakterne ordnes med tilstrækkelig grundighed og omhu. Men desværre går det sådan, at masser af forpagtere lades i stikken af udviklingen. De får i mange tilfælde ikke andel i konjunkturudviklingen og måske dårligt nok godtgørelse for de forbringere, de gennemfører på ejendommene. Derfor ender det ofte med, at forpagtere må opgive forpagtningsforholdet mere fattige end da de begyndte, og der er grund til at kræve gennemført en ny forpagterlov f. eks. efter hollandsk mønster. Man kan ikke være tjent med, at den unge forpagter fortsat skal være landets mest retsløse menneske.

Individuel vurdering er påkrævet

Om den forestående 14. almindelige vurdering sagde Chr. R. Christensen blandt andet:

– Landbrugsejendommene skal for første gang vurderes efter et nyt sy-

Fra årsmødet på restaurant Skamlingsbanken ses fra venstre statsautoriseret revisor Kr. Foged, København, landsformanden, folketingsmand Chr. R. Christensen, Badstrup, og årsmødet's arrangør, gårdejer Jens Skau, Ø. Lindet.

stem. Hidtil har vi kun kendt to begreber ved ejendomsvurderingen, nemlig *grundværdi* og *forskelsværdi* (*bygningseværdi*). I år skal der vurderes efter tre begreber: *grundværdi* og *værdi af landbrugsbygninger* og som noget nyt *værdi af stuehus* og *have for sig*.

Det er med betydelig ængstelse, landbruget imødeser denne vurdering. Prisudviklingen har i de senere år gået landbruget sådan imod, at man ikke synes, der kan være basis for nye forhøjelser af vurderingerne. Ved foretagne prøvevurderinger har man ikke desto mindre foretaget omkring ved 15 procent forhøjelse af grundværdierne. Til gengæld har man ikke været uvillige til at nedsætte bygningseværdien af gamle ladebygninger.

Det mest spændende har imidlertid været, hvordan man vil stille sig med hensyn til vurdering af stuehusene. Hvis man vurderer dem til samme kvadratmeterpris som beboelse i øvrigt, kan man jo komme til et helt urimeligt resultat, som langt overstiger den boligværdi, sådanne huse har. Man synes imidlertid at være tilbøjelige til at vurdere dem til omtrent samme værdi som en villa af tilsvarende alder og kvalitet. Og det lader sig høre, selv om man ikke må glemme, at de store stuehuse er dyre både i drift og vedligeholdelse, selv om kun en del af dem udnyttes.

Man må imidlertid gøre sig klart, at samtidig med at priserne på landbrugsejendomme nu er vigende, er de mere forskellige end nogensinde. Moderne og gode gårde med tidssvarende bygninger og god beliggenhed er endnu penge værd, medens små og uhensigtsmæssige ejendomme er meget vanskelige at afhænde til blot nogenlunde rimelige priser. Mange ejendomme er i virkeligheden usælgelige på anden måde end ved, at jorden afhændes for sig som tillægsgjord til andre ejendomme, medens stuehusene afhændes selvstændigt til beboelse.

Dette forhold bevirker, at der bør foretages en langt mere individuel vurdering end nogensinde. Medlemmerne gør derfor vel i at holde øje med, hvorledes deres ejendomme vurderes. Ejendomsværdien ved de officielle periodiske vurderinger er ved flere vurderinger i mange tilfælde gang på gang ansat efter skøn uden at der er foretaget en grundig vurdering ved selvsyn ude på landbrugsejendommen. Der begås mange meningsløse uretfærdigheder med hensyn til ejendomsbeskatning, gaveafgifter m. m. ved at opskrive ejendomsværdien på forældede, upraktiske landbrugsbygninger med et procenttillæg, der intet har med virkeligheden og anvendelsesmuligheden at gøre.

Rekorddeltagelse i årsmødet

80 biler i kilometerlang kortege under den 80 km lange udflugt på Haderslev-egnen

Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde den 30.-31. maj på restaurant Skamlingsbanken med udflugtsture rundt på Haderslev-egnen var nær ved at sætte deltagerrekord blandt de 28 årsmøder, foreningen hidtil har holdt. Kun jubilæums mødet for få år siden var større. I årsmødet på Skamlingsbanken deltog 337.

Deltagerantallet var så stort, at det havde været nødvendigt at afvise 48 tilmeldinger, som var kommet for sent. Det havde ikke været muligt at skaffe den nødvendige spiseplads til de for sent anmeldte.

Årsmødeværten, gårdejer Jens Skau, Øster Lindet, bød velkommen på restaurant Skamlingsbanken og fortalte om stedets historie. Efter selve årsmødet var der tid til en spadseretur i de smukke banker på Skamlings og stifte nærmere bekendtskab med de mange mindestene i området.

Derfra gik turen til Sillerupgaard, hvor gårdejer Martin Wiuff Daugaard-Hansen fortalte om gårdens historie og om de 10 slægtled, som har virket på stedet.

Den første årsmødedag sluttede med en festmiddag og selskabeligt samvær på det historiske hotel Harmonien i Haderslev. Jens Skau fortalte om hotellets historie, og landsformanden, folketingsmand, gårdejer Chr. R. Christensen, Badstrup, bragte landsbestyrelsens tak for arbejdet, årsmødeudvalget har udført for at tilrettelægge et festligt og omfattende arrangement. Forfatteren Salomon Frijfelt talte for flaget, og museumsinspektør Hans Neumann, Haderslev, fortalte om Tørning borgruin. Desuden blev der talte af formanden for Skamlingsbankeselskabet, gårdejer Mads Thuessen.

Årsmødeudflugtens andendag be-

gyndte med besøg i Gammel Haderslev Kirke, hvor pastor G. Gejl, Haderslev, holdt morgenandagt og berettede om kirkens historie.

Søndagen var i det hele taget en travl og interessant udflugtsdag. Først besøgte man den gamle borgruin ved Tørning vandmølle og nød trods trafikbesværet det kuperede og afvekslende landskab. Siden besøgte man verdens ældste højskole, Rødding Højskole, hvor fungerende forstander, Thomas Rørdam, i et foredrag trak linierne for skolens righoldige historie op.

Siden spiste deltagerne frokost på Gram Slotskro og besøgte Gram Slot, hvis historie greve Jens Brockenhuis-Schack redegjorde for, og besøget på Gram omfattede også en tur til kottellet med løsdriftstaldene med plads til 250 køer.

Besøgsrækken sluttede af hos gård-ejer Jens Skau og fru Anne Marie Skau på Nygaard i Øster Lindet, der fortalte om henholdsvis gårdens og de mange indbotings historie.

Årsmødedeltagerne blev transporteret rundt på den 80 kilometer lange udflugt i tre busser og ca. 80 privatbiler, så det var en kilometer lang kortege af slægtsgårdsfolk, som på årsmødedagene kørte gennem det sønderjyske landskab. Som sædvanligt blev mange bekendtskaber udbygget og nye sluttet under årsmødearrangementet, som ikke mindst derved har sin store betydning, og årsmødet gav også anledning til, at Dansk Slægtsgaardsforening fik omtale i dagblade i alle egne af landet. Ikke færre end 23 dagblade samt radioen har bragt omtale af årsmødet, så Dansk Slægtsgaardsforenings virke er blevet kendt i en endnu videre kreds.

I midten af billedet ses gårdejer Martin Wiuff Daugaard-Hansen fortælle om Sillerupgaards historie. Godt 300 årsmødedeltagere deltog i besøget på den hyggelige slægtsgård.

Årsmødet på restaurant Skamlingsbanken var et af Dansk Slægtsgaardsforenings største. – Det havde samlet 337

Landbrugets ejerforhold var genstand for en rask debat på Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde på restaurant Skamlingsbanken lørdag den 31. maj. Landsformanden, folketingsmand, gårdejer Chr. R. Christensen, Badstrup, understregede betydningen af at bevare selvejet i dansk landbrug og sagde, at han med rædsel tænker på den historiske tid, da landmanden var fæster, mens statsautoriseret revisor Kr. Foged, København, under indtryk af landbrugets voksende kapitalbehov anbefalede aktieselskabsformen som et muligt ejerforhold.

Chr. R. Christensen advarede mod genindførelse af love, som muliggør, at landbrug kan erhverves og drives af aktieselskaber. Et sådant brug vil let blive udpint i stedet for at komme i fremdrift, sagde han. Vi har oplevet, hvorledes landbrug, som drives af familieaktieselskaber, har måttet åbne sig som pensionater for aktionærerne, mens bestyreren må bo i et hjørne af gården, sagde Chr. R. Christensen. Men danske gårde skal ikke blot være pensionater. De skal bevare det hjemlige præg.

– Fra mange sider tales der om, at ejendomsretssystemet til dansk landbrug formentlig ikke kan opretholdes så forfærdelig meget længer. Og man diskuterer, hvilke former man skal over til, om det skal være staten, familieaktieselskaber, andelselskaber eller større kapitalforetagender, der skal eje jorden, medens bonden på en eller anden måde skal bringes

Gårdene skal bevare hjemmenes præg

Slægtsgaardsforeningens landsformand advarer imod at omdanne selvejende landbrug til familieaktieselskaber

ind i et afhængighedsforhold til nogle af disse institutioner, sagde Chr. R. Christensen videre.

Jeg tænker med rædsel på, hvad sådanne forhold kan føre til. De hundreder af år, dansk landbrug stod i fæsteforhold til de danske herregårde, blev dybt nedværdigende for den ufrie bonde, samtidig med at landbruget stagnerede i enhver henseende. I 1919 fik vi et jordrentesystem, som det varede næsten halvtreds år at få afviklet. Det blev en ulykke både for husmanden og for samfundet.

Familieaktieselskaberne, der meget let kan udvikle sig til, at slægtninge i første, andet, tredje og fjerde led kan sidde i storbyen uden videre kontakt med landbrugets forhold, kan dirigere og udpine brugeren, og det vil være helt utåleligt.

Så kan man måske komme længe med andelselskabsformen, men

andelselskaberne er nu engang ikke blot landmændenes gode venner, men også deres fælles sovepude.

Jeg tror, at hvis landbruget skal gå en tålelig fremtid i møde, må det være på selvejets grund. Og så skal man ikke gå og flirte med alle andre muligheder, men sætte alle sine kræfter og alle sine tanker ind for at bevare den private ejendomsret til jorden, fortsatte Chr. R. Christensen. Det kan være rigtigt, at selvejet i høj grad må hvile på prioriteter. Men så lang tid, kreditorerne ikke kan blande sig i landmandens drift eller hans dispositioner, er hans uafhængighed i behold.

Forholdet mellem industri og landbrug styrkes

Statsautoriseret revisor Kr. Foged fremhævede landbrugets kolossale finansieringsbehov og sagde, at det er

et spørgsmål, om ikke netop aktieselskabsformen kan medvirke til en løsning af landbrugets kapitalbehov. Aktieselskabsformen kan utvivlsomt løse mange af landbrugets finansielle spørgsmål, sagde han. Da forbuddet mod aktieselskabers drift af landbrug kom, var det under indtryk af frygt for, at industrien ville opsluge landbruget, men denne frygt er der ingen begrundelse for i dag. Tværtimod må forbindelsen mellem landbrug og industri styrkes, sagde Kr. Foged.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, Kølstrup, advarede mod nogen ændring af landbrugets ejerforhold. Vel er frie forhold i hele struk-

turrationaliseringen nødvendige, så aktieselskabsformen kan risikere at trænge igennem, men det må være en absolut nødløsning, sagde han. Vi har set alt for mange tilfælde af, hvorledes store firmaer i udlandet har gjort bønderne til fæstere. Det personlige ejendomsforhold bør bevares. Alt andet vil være nødløsninger.

– Bestyreren på en aktieselskabs-ejet ejendom skal have gode nerver, mente gårdejer Kr. Vestergaard, Sønderup. Aktieselskabsformen kan måske være meget tillokkende ved første øjekast, men på længere sigt er formen ikke anbefalelsesværdig.

Arsmødearrangementet omfattede også besøg på fra besøget på Sillerupgård, der i 10.

Slægtsgaardsarkivet i nye og større lokaler

Slægtsgaardsarkivets formand, forfatteren Salomon J. Frifelt, Ølgod, sagde, at den altdominerende begivenhed for slægtsgaardsarkivet er flytningen til nye og større lokaler på Statens Biblioteksskole på Amager. Her får arkivar P. K. Hofmansen nu mulighed for at fortsætte og udbygge sit værdifulde arbejde, sagde han. I de sidste to år har slægtsgaardsarkivets lokaleforhold ikke været velegnede for et virkeligt arkivarbejde, og forskelligt arkivmateriale har måttet deponeres andre steder. Salomon J. Frifelt takkede kulturminister K. Helveg Petersen for bistand til de nye og forbedrede lokaleforhold og udtrykte forvisning om, at arkivet under de nye og forbedrede forhold kan genoptage og aktivisere virksomheden.

I løbet af 1968 er der udsendt materiale til 35 folketællingsundersøgelser, og af de såkaldte store undersøgelser er der udført 13, som der tilsammen er betalt 3310 kr. for. Desuden har arkivet modtaget forskellige dokumenter, optegnelser, billeder og udklip, ligesom en række dokumenter er blevet kopieret.

Slægtsgaardsarkivets regnskab for 1968 balancerer med 9.782 kr. og

slutter med en kassebeholdning på 4.666 kr., oplyste Salomon J. Frifelt.

Arkivar P. K. Hofmansen beklagede, at arkivets lokaleforhold i det forløbne år ikke har gjort det muligt at efterkomme medlemmernes berettede krav, men med de bedrede forhold på biblioteksskolen vil arbejdet kunne aktiviseres, sagde han og oplyste, at indflytningen vil være tilendebragt i løbet af juni.

Slægtsgaarden

Bladudvalgets formand, hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm, Årup, omtalte driften af »Slægtsgaarden«, som trykkes i 3100 eksemplarer og sendes til medlemmerne samt til en række skoler, soldaterhjem og til slægtsgårdsvenner i Skandinavien og Sydslesvig.

Han oplyste, at bladet i 1968 havde haft en annonceindtægt på 4.987 kr. og opfordrede medlemmerne til at skaffe annoncer til bladet samt sende stof dertil.

Tre nye i bestyrelsen

Arsmødet, der var foreningens 28., havde statsautoriseret revisor Kr. Foged, København, som dirigent, og gårdejer Ejner Petersen, Kikhavn, fungerede som protokolfører. Det indledtes med, at landsformanden, folketingsmand Chr. R. Christensen, udtalte smukke mindeord over foreningens mangeårige landsformand, afdøde ingeniør H. M. Markersen, og over foreningens juridiske konsulent, afdøde advokat M. Hesselbjerg, der havde deltaget i alle foreningens årsmøder.

Gårdejer Jens Skau, Øster Lindet, bød velkommen til den sønderjyke egn og omtalte Skamlingsbankens historie.

Folketingsmand Chr. R. Christensen omtalte i sin formandsberetnings organisatoriske del konsulentvirksomheden og sagde, at konsulent

Hans Balle i det forløbne år havde videreført den på god måde.

– Vi kan just ikke sige, at foreningen, der har ca. 2.500 medlemmer, har haft medlemsfremgang i det forløbne år, fortsatte Chr. R. Christensen. Vi får ganske vist mange nye medlemmer, men mange falder også fra af naturlige grunde. Procentvis kan slægtsgårdsforeningen imidlertid glæde sig over, at den bedre end andre landbrugsorganisationer holder medlemstallet.

Regnskabet, som blev forelagt af statsautoriseret revisor Kr. Foged, København, balancerer med 53.000

En dobbelt hyldest

Jens Skau

Manden, der havde tilrettelagt Slægtsgaardsforeningens tur til Sønderjylland, gårdejer Jens Skau, Ny-

Næste årsmøde på Fyn

Dansk Slægtsgaardsforenings næste årsmøde – foreningens 29. – finder sted i dagene 7.–8. juni 1970. Det henlægges til hotel Nyborg Strand, og årsmødeudflugterne vil gå til forskellige østfynske slægtsgaarde. Det er første gang siden 1960, årsmødet henlægges til Fyn.

et par af de sønderjyske slægtsgårde. Billedet er ægtled har været i samme slægts eje.

kr. mod budgetteret 51.550 kr. og slutter med et overskud på 4.000 kr. mod budgetteret 500 kr.

Til bestyrelsen nyvalgte efter afdøde ingeniør *H. M. Markersen* gårdejer *Erik Strange*, Øverup, Nykøbing F., mens sognefoged, gårdejer *Holger B. Juul*, Jægergaarden, Højlund, afløser fru *Nina Sørensen*, Håstrup, der ikke ønskede at modtage genvalg. Som nyt medlem af landsbestyrelsen efter gårdejer *N. P. Slemming*, Rønede, der ikke har ønsket at fortsætte, indtræder sognefoged gårdejer *Chr. Thyboe*, Kirkemosegaard, Spentrup.

til årsmødeværten

gaard, Øster Lindet, fyldte den 9. maj 70 år.

Vi benytter den dobbelte lejlighed til delvis at bringe Jens Skau en forsinket, men derfor ikke mindre hjertelig lykønskning og en tak for hans arbejde ved tilrettelæggningen af turen og hans og hans kones gæstfrihed under besøget på Nygaard.

Det ville være fristende at nævne nogle af de mange tillidshverv, Skau beklæder, men det vil føre for vidt, idet hans hverv inden for sønderjysk landbrug og specielt mejeribrug er legio. Men også på anden måde har man haft bud efter ham, og Jens Skau har overalt udfyldt sin plads med glans.

Han har i årrække været medlem af Slægtsgaardsforeningens bestyrelse, hvor man har sat særdeles stor pris på ham både for hans retlinede personlighed og hans venlige væsen.

Det var godt, om dansk landbrug havde mange mænd af hans slags.

CHR. R. CHRISTENSEN

Vibeke Christensdatter Friis' arv

Hun fik en arvelod på 50 rigsdaler og kunne føle sig velhavende, men det var helt andre ting, hun fabulerede over

AF KIRSTINE HOFMANSEN

En junidag nær Sankt Hans i året 1741 standsede pastor *Gjesten*, sognepræsten i Sevel, sin hest op uden for Peder Smed i Mogenstrup, og skønt det ikke var første gang, han havde været der, vakte det dog megen opsigt i nabolaget at se præsten på denne årstid, når der ikke var sygdom til huse.

Peder Smeds havde ikke boet i Mogenstrup alle deres dage, men så meget vidste man da om dem, at konen, *Vibeke Friis*, som hun oftest blev benævnt, var præstedatter – endda sønneatter af den ulykkelige Sevelpræst, *Jørgen Lauridsen Friis*, hvis tragiske skæbne endnu, 100 år efter at han havde været præst i sognet, kunne sætte sindene i bevægelse. *Vibeke Friis'* fader, *Christen Jørgensen Friis*, havde været sognepræst i Ørre og Hodsager fra 1669 til 1682. Hendes mor var præstedatter fra Borbjerg, men præsteslægtskabet betød ikke, at der var dalere på kiste-bunden hos Peder Smeds. Nej, langt fra. Deres kår var yderst beskedne. For et par år siden var snakken sivet ud, at en arv var i vente efter en moster, der var enke efter pastor *Hans Jørgensen Jelling*, Øster Nykirke, Nørvang herred.

Pastor *Gjesten* havde været *Vibeke* meget bevågen i denne sag. Skønt Sevel den gang var pr. Viborg, og postsæerne skulle aflægges og afhentes i Skank i Sevel sogn, havde han dog så sjælden en ting som en avis. Da han dér havde læst bekendtgørelsen om skiftet efter »Salig Madam Karen Knudsatter Borbjerg, salig Hr. Hans Jørgensen Jellings udi Nykirke Præstegaard«, havde han sendt en skrivelse til skifteforvalteren i dødsboet, hvori han gjorde rede for *Vibeke*s slægtskab med afdøde samt tillige nævnte hendes økonomiske

kår, skønt hun allerede var angivet som arving af en fætter i Viborg. Over to år var gået siden mosterens død, og skiftet var nu nært forestående.

Af denne årsag var det, at pastor *Gjesten* ovennævnte dag i 1741 havde været i Mogenstrup. Han havde atter skrevet en attest eller legitimation angående *Vibeke Christensdatter Friis*. Skiftet skulle foregå i Nykirke Præstegård den 27. juni 1741.

Da præsten havde bestegt sin hest for hjemadgående, blev der røre hos Peder Smeds. Der var ikke mange dage til den 27., og *Vibeke*, som den gang var over tres år, ville selv give møde ved skiftet, hvilket betød, at hun kunne komme til at tage turen til fods, en tur på ca. 12 mil. Om der et eller andet sted kunne blive vognlejlighed var et spørgsmål, så det var ikke sært, hun fik travlt med forberedelserne. Hendes fineste tøj, der ganske vist tilhørte en forgangen mode, blev taget frem, pyntet og nettet, så godt det lod sig gøre. Mark- og skillingstykker, som hun ville få brug for til natlogi og tæring de følgende dage, blev omhyggeligt indpakket og gemt i den dybe kjolelomme.

Der var i alt dette med den forestående rejse kommet noget nyt ind i *Vibeke*s tilværelse. Tankerne løb langt forud. Måske skulle hun igen se nogle af sine fornemme søskendebørn, måske skulle hun endnu en gang se sin søster og broder. Hendes ældste broder, der havde været degn i Ørum i Fjends herred, var forlængst borte. Han var, som deres fader, død i en ung alder. Og søsteren, der var blevet enke, havde været gift med *Jens Tveed* i Skjerk i Aulum sogn, hvor hun endnu levede, medens en ældre broder sad som degn i Hove ved Lemvig. Alt dette og håbet om den ventede arv havde bragt tankerne ud af deres vante bane.

Ved solopgang den følgende morgen, mens tågen lå over bækken og lavningerne, og før naboerne endnu var stået op, begav *Vibeke* sig på den lange rejse. Hun ville benytte morgentimerne, inden solen blev for

hed. Hendes rute skulle fra Thorning gå ad hærvejen over Paarup, Hjøllund, Nørre Snede til Nykirke.

Allerede da hun passerede Trandum kirkegaard, begyndte sollyset at blinke i de utallige dugdråber, der hang i græsset og de vilde blomster på den overgroede kirketomt. Hun stod et øjeblik og så ud i den skønne morgen. Tågen lå endnu ganske let ude over Hjem Hede, åen og engen. Det varslede en varm dag. Nede under kirkebakken forsøgte en sivsanger sig med en lille ilter morgensang, ellers var alt stille. Det føltes, som morgenen var alene hendes.

Men Vibeke havde ikke tid til mange betragtninger, for selv om hun blev stående, kom der jo ingen vogn og førte hende videre. Den sandede, dybtsporede vej, der bugtede sig foran hende, var den første etape på rejsen til Nykirke. Eftermiddagen før skiftet i Nykirke præstegård kunne de vejfarende på Hærvejen mellem Nykirke og Nørre Snede have mødt en ældre kvinde, der ofte stod med hånden skyggende over øjnene for den blændende sol, mens hun ivrigt spejdede ud over hedevidderne. Det var kirken i Nykirke, Vibeke stirrede efter. Havde hun først den i sigte, vidste hun omtrent, hvor langt der var igen.

Og Vibeke nåede sit mål, men hendes søster og broder havde begge af helbredshensyn sendt stedfortrædere, og det var der flere af arvingerne, der måtte, da disse skrev sig fra Haderslev i syd til Kristianssand i Norge mod nord, fra Ebeltoft i øst til Ferring i vest og mange andre steder i Jylland. Vibeke modtog egenhændig sin arvelod på 50 rigsdaler, 2 mark og 4 19/30 skilling. Det var længe siden, hun havde følt sig så velhavende, og nu turde hun igen se mere lyst på fremtiden.

Opholdet i Nykirke præstegård havde ganske vist været en oplevelse for hende, men hun havde alligevel følt sig fremmed. Det var ikke, som når hun og søsteren i deres unge år besøgte mosteren og hendes mand, pastor Hans Jørgensen Jelling, med de små korte ben og fødder, så han altid måtte bevæge sig ved hjælp af en stok. Det havde undertiden knebet for ham at nå fra alteret til prædikestolen, mens menigheden sang den sidste salme før prædikenen. Dog havde han været præst i Nykirke i 60 år, og når der var noget at arve i hans præstegaard den dag, var det ikke, fordi han havde været påstående på sine indtægter, idet han havde ladet sig nøje med, hvad man gav ham i offer og tiende, men han havde levet meget tarveligt hele sit liv. Hans meste spise var rugmelsgrød og tykmælk, og med dette var han blevet 87 år. Altid mindedes Vibeke ham omtalt som en god og retsindig mand både i lærdom og levned.

Artemisia absebthium

Af Julie Rask

Malurt

Det er ikke uden grund, at fyldebøtter og sviregæster længes efter at få deres *morgenbitter* »dagen derpå«, for netop det bitre stof, der indeholdes i malurt, »hjælper maven, renser galden, giver appetit og fremmer fordøjelsen«, skriver den romerske historieskriver *Plinius*.

Den er god mod spolorm, og når man kommer malurt i sin drik, »spyr man ikke paa Uaffuet«, (så bliver man ikke søsyg). Ved vognvæddeløbene i Rom til ære for Jupiter, blev sejrherren belønnet med en drik tilsat malurt. Den er et vigtigt ormemiddel og skal være en virksom modgift ved svampeforgiftning. Allerede

Dioscorides opfordrer til at komme malurt i blækket, så gnaver musene ikke i bøgerne, ligesom lopper, lus, fluer og møl flygter for den stramt lugtende plante.

Malurt betyder jo egentlig mølurt. I hedensk tid var malurt et sorgens symbol, idet man smykkede kister og grave med den, ligesom man kastede den på bålet ved ligbrændingen.

Også som trolddomsurt har den været højt værdsat – som alle andre stærkt lugtende planter. Indenfor veterinærmedicinen har man anvendt den uhyre meget. Henrik Smid siger: »Hyrderne giver deres fæ tør malurt stødt til pulver, fordi de af daglig forfærelse vide, at malurt er god til at læge indvortes bryst og bræk med«.

Ved vin- og likørfremstilling har malurt især været anvendt, ja, i Nord- og Vestjylland har man endda brugt den til at brygge øl på, hvad der vist ikke er ufarligt, da malurt indeholder det giftige thujon, der har skadelig indvirkning på nervesystemet. Det fortælles også, at vendelboerne især er glade for en »bjæsk« (akvavit tilsat malurt).

En »maløvtdram« laves således: Flere stykker hel ingefær, et bundt (30 g) havemalurt, knap ½ anker brændevin. Lagres en måned. Uforglemmelig duft!

Og så til sidst et ufejlbart middel mod gulsot: Tag et halvt lod pulveriseret gåsemøg i malurtvin, 4–5 dage efter hinanden. Probatum est!

Med disse minder og tak i sindet og med rigsdalerne i en solid lærredspose stod Vibeke den dag, hun forlod Nykirke, ved hans og mosterens grave. Hun ville gerne have sagt den sidste tak. Hun stod der længe. Hun tænkte på, hvad onklen ville have sagt til hende, hvis han havde haft mæle, for han havde altid haft et eller andet alvorstord til afsked.

Grundende gled hendes blik ud over de vide udsigter, mens hun halvhøjt mumlede: »Jo, onkel, I ville nok have sagt: Ja, ja, lille Vibeke, dette var din jordiske arv. – Glem ikke den himmelske«. Et sidste lille nik mod gravene, og Vibeke forlod stille kirkegården.

Int' fylder, men markedsskik

Lidkøb nødvendigt for at handel kan give held

Skal man tro slægtsgaardsforeningens gode ven, forfatteren Salomon J. Frifelt, Ølgod - og hvorfor skulle man ikke det - gør ungersvenden klogt i at søge sig en Himmerlands-pige, når han begiver sig ud på frieri - hvis han da ellers søger en kone, som livet igennem skal vedblive at tro det bedste om ham.

Det viser følgende lille hændelse, som Salomon Frifelt for nogle år siden havde under et besøg hos gård-ejer Kristen Lauridsen, Blendstrup i Himmerland. Han har skildret den i sin nyeste bog »Jyder er vi alle« (Rosenkilde og Baggers Forlag). Her gengives - med såvel forfatterens som forlagets tilladelse - et uddrag af den:

Gården er firelænget, men med åbne gårdsled ud mod vest og øst. Det fritliggende stuehus er gammelt og lavt, men smukt med rene linjer og grøn mønning - Et rigtigt Himmerlands stuehus.

Frokosten venter. Men først skal tyrene præsenteres og vurderes, både den nye med de mange præmiemuligheder og den hæderkronede gamle, hvis slægts- og afkomstliste konsulent Davidsen kan udrede længere end kongerækken fra Gorm den Gamle.

Og så heldigt træffer det sig, at een af Lauridsens naboer, Kristen Mortensen, Dollerup, just slumper ind i gården og således også får part i frokosten.

Kristen Lauridsen sidder på værts- og husbondpladsen for bordenden og byder gæstfrit rundt: »Værsgo! Kom sukker i - Eet stykke til! - Jo, tre stykker ude og eet hjemme, det er en god regel. Det har a lært af kromanden i Bælum«.

Der snakkes om handel og markedsfærd i ældre tid.

»Det største marked her på egnen var jo i Skørping«, fortæller Kr. Lauridsen. »De fleste af kreaturerne, vi solgte, gik Syd på. Dagen efter tog vi så til Hobro Marked og købte«.

Vore egne kreaturer! - Ja, det ku vel nok træffe sig. Men så stod handelen da int stille!

Jo, se Skørping det var jo hovedstaden her på egnen. Blendstrup brugte vi i vore unge dage til sjov. Da vi blev ældre, ku byen bruges både til forretning og sjov. - I Brøndum sku vi helst møde med stiv hat, der var de så højtidelige. Og i Vaarst var der int til at få n ordentlig dram - Nej, for der boede ham, afholdsprædikant Klaus Johannsen.

Punser? - Ja, sådan til skikkelighed. Man var jo da nødt til at drikke lidkøb, for at en handel ku stå fast og gi held. Lidkøb, det er int fylder, men god markedsskik.

Som hun sae, Kjæn Laurs: »A ved da, at min mand int drikker på Hjalderup Marked, for Worherre bevaars, hvor er han tørstig a daa deretter!« -

formand for skyldrådet for Holbæk amtsråds-kreds samt til vurderingsformand for Holbæk vurderingskreds.

Slægtsgaarden

For 25 år siden

Slægtsgaardens hjælpefond

På en række møder landet over er der blevet redegjort for oprettelsen af »Slægtsgaardens Hjælpfond«. Det understreges, at der ikke er tale om nogen kreditinstitution, men udelukkende om udlån til vanskeligt stillede medlemmer for at deres ejendom kan bevares i slægtens eje. Medlemmerne opfordres til at indskyde andele á 50 kr., der ikke forrentes. Indvundne renter henlægges til et reservefond til dækning af eventuelle tab ved udlån. Andelen er uopsigelige i 10 år, hvorefter de successivt tilbagebetales. Hjælpfondens må ikke optage lån til sin virksomhed, og indskyderne har ingen forpligtelser over for fonden ud over de ydede indskud.

Der stiles efter en fondskapital på 100.000 kr., og kun 12.500 kr. vil årligt komme til udlån.

Fondsoprettelsen gøres betinget af, at der inden udgangen af 1944 tegnes en fondsbeholdning på 100.000 kr.

Underskud på 8100 kr.

Foreningens driftsregnskab for det forløbne år (1943) balancerer med 33.467 kr. og slutter med et underskud på 8.118 kr.

Personlig nyt

Ny landsformand

En af Sønderjyllands kendte slægtsgårdsfolk, gårdejer *Torp Friis Møller*, Årslevgård, Hjørdkær, er valgt som ny landsformand for Danske Landbrugeres Kreatursalgsforening.

Ny udstykningschef

Kontorchef *Knud Harms Larsen*, Landbrugsministeriet, er udnævnt til ny udstykningschef.

Ny ridder

Direktøren for Det kongelige danske Landhusholdningsselskab, agronom *H. Wraae-Jensen*, København, er udnævnt til ridder af Dannebrogssordenen.

Udnævnt til skyldrådsformand

Gårdejer *Helge Larsen*, Tjebberup, er af finansministeren udnævnt til

Slægtsstævner

Vil udgive slægtsbog

145 efterkommere af gårdejer *Jens Andersen Viborg* og hustru, som i sin tid drev slægtsgården Liltoft i Heltborg i Thy, har holdt et slægtsstævne.

Man mødtes i Odby kirke til gudstjeneste, og senere samledes man på hotel Vildsund Strand. Initiativtageren til stævnet, grosserer *Karl Johansen*, Randers, bød velkommen, og sognerådsformand *Senius Liltoft*, Liltoft, redegjorde for slægtens historie fra 1740 op til i dag. Der blev endvidere talt af læge *Gunnar Kjeldgaard*, Randers, seminarielektor *Hans Tybirk*, Skive, og forretningsfører *Osvald Links*, Århus. Det vedtoges

frem over at holde slægtsstævne hvert andet år, og en bestyrelse blev valgt til at søge udarbejdet en slægtsbog.

Slægt med 800 medlemmer

Slægten *Sloth*, der tæller 800 medlemmer og stammer fra gården Skovgård på Thyholm, har holdt stævne på Frederikshøj Kro i Århus.

Fhv. husmand *Niels Sloth*, Hurup, der i sin tid redigerede slægtsbogen, blev udnævnt til livsvarigt æresmedlem. Gårdejer *Magnus Odgaard*, Gravgaard i Lyngs, der er formand for slægtsforeningen, ledede samværet.

DAGENS DEBAT

Det skal igen blive værd at bo på landet

Fremtidens store muligheder skal omsættes i menneskelig trivsel, og der er store trivselsreserver at hente udenfor storbyerne, fremhæver landbrugsministeren

Landbrugsminister Peter Larsen (V) har på et møde i Randers-kredsen skitseret en plan for landdistrikternes udvikling på længere sigt. Han fremhævede, at vandringen fra land til by meget vel i løbet af nogle år kan vende, og at de kommende 15-20 år må forventes at bringe en fornyelse af halvdelen af den samlede boligbestand.

Allerede dette er en udfordring til samfundsplanlægningen, fordi vi står med større muligheder end nogensinde før, sagde landbrugsministeren. Ser vi gennem landbrugets aktuelle vanskeligheder, som også er landbefolkningens krise, kan vandringen fra land til by i de kommende år meget vel vende om, så næste generation vil vandre fra storbyerne til de mindre bysamfund og til landdistrikter. *I vor økonomiske stræben må ligge ønsket om en større trivsel for mennesker. Landdistrikterne og de mindre bysamfund kan byde trivselsværdier for både boliger og erhverv, som storbyernes stenørkner ikke har, og med trafikmidlernes udvikling vil storbyernes særlige fortrin yderligere svinde.*

Derfor må det være en opgave at placere udviklingen i landkommunerne stærkere. Disse perspektiver må vi have med, når vi laver planlægning og jordlove, og når vi budgetterer det offentlige indsats. De vældige muligheder for bysænering og byfornyelser, som ligger i de kommende års udskiftning af store dele af boligmassen, må ikke sættes over styr ved vanetænkning. Der er store trivselsreserver at hente uden for storbyerne. Men skal det nyttiggøres, vil det også stille krav til det offentlige.

Vi må således for det første forlange, at uddannelsesmulighederne udbygges også i landdistrikterne. Det skal påny blive godt at leve på landet og i vore mindre bysamfund. Men i det moderne samfund med dets stadige erhvervsmæssige tilpasninger er det noget centralt for mennesker, at deres bopæl ikke afskæ-

rer dem fra gode uddannelsestilbud.

Vi må for det andet forlange – og her er regeringens forslag om ændret byrdefordeling kommunerne imellem det første skridt – at skattebyrden ikke sætter urimelige skel mellem landets egne.

Vi må for det tredje forlange, at den offentlige betjening på sociale, kulturelle og andre områder bringes

op på et tidssvarende niveau over hele landet.

Vi må for det fjerde afvise nogle planlæggeres kongstanke om at sammenhobe landets befolkning i nogle få mammutbyer, der ville lade store del af landet tilbage som folketom udmark.

Landbrugsminister Peter Larsen sagde endelig om den borgerlige regerings første års virke, at der er skabt et begyndende fundament for videre reformer. Derfor er det i dag naturligt at se fremad. På mange områder har vi ligefrem pligt til at overveje, hvordan vi vil omsætte fremtidens store muligheder i menneskelig trivsel.

47 øre til fødevarer af hver forbrugerkrone

I løbet af 18 år er leveringsprisen til hjemmemarkedet steget 42 pct., men prisniveauet er øget med 82 pct., fortæller ny statistik

Der er i løbet af det sidste års tid sket en yderligere afvandring fra landbruget på ca. 55.000 mennesker. Ifølge den netop udsendte nye årgang af »Statistik med kommentarer 1969« udgør den samlede landbrugsbefolkning i Danmark i dag 11 pct. eller 520.000 mennesker mod 21 pct. i 1950. I 1968 var tallet opgjort til 12 pct. eller ca. 575.000 mennesker.

Nedgangen i antallet af mandlige medhjælpere har i perioden fra juli 1967 til juli 1968 været 7200, til ialt ca. 37.000.

Afgangen har sin tydelige forklaring i hæftets afsnit om pris- og omkostningsudviklingen. Fra 1950-54 til 1968 er den pris, som landmanden får for salg til hjemmemarkedet, kun steget med 42 pct., medens det almindelige prisniveau er steget med 82 pct. Sidste år var de tilsvarende tal 41 og 74 pct., så alene i løbet af et år er forskellen uddybet med 7 pct.

Landbrugets produktivitet fremgår

af, at der pr. mandlig beskæftiget produceres animalske levnedsmidler til dækning af 85-90 menneskers behov, i 1950 kun til dækning af 35 menneskers behov.

Næsten 7 milliarder kroner hjembragtes sidste år for landbrugseksporten, og kun ca. 1,4 milliarder kr. anvendtes til indkøb af råstoffer, traktorer, brændstof m. m.

Det oplyses tillige, at kun 47 øre af hver forbrugerkrone (excl. moms), der anvendes til landbrugsfødevarer, kommer landmanden til gode.

»Landbruget i Danmark 1969« udsendes i lommeformat, så den passer til indlæg i en lommebog, pung eller tegnebog, og den indeholder i øvrigt en lang række a jour-førte statistiske oplysninger – i sin kompakte form en omfattende viden om produktion, driftsresultater, eksportfordeling m.m.

Den udsendes omkring 1. sept. til alle meningsdannende kredse samt til undervisnings- og oplysningsbrug.

Awtensæde

En voksen kvinde har ca. 30.000 hår på hovedet. Hvis man snoede et tov af dem, ville dets bæreevne være ca. 5 tons.

IDEALET

En københavnsk forfatter sagde i et selskab, at han endelig havde fundet sit kvindelige ideal.

– Hun er både sød og venlig, sætter sig på mit knæ, når jeg ønsker det, lytter åndeløst til hvert eneste ord, jeg siger, anvender ikke nogen form for kosmetik, og har alligevel verdens friskeste hud, bruger ikke nylonstrømper og beder aldrig om penge. Fik hun penge, vidste hun ikke, hvad hun skulle stille op med dem.

Kvinden over alle kvinder er – min fem-årige datter!

PEDER LAALES ORDSPROG

Ræck saa fodhen vdh at skindfællen rækker offwer

Stræk foden (kun) så langt, at skindtæppet kan nå over den.
(Man skal sætte tæring efter næring).

Barndomshjemmet – slægtsgården

Hvad er et hjem? Det er et sted på jorden, hvor dine tanker finder fred og ro, hvor livet leves i naturens orden, hvor alle kappes om at være god. Hvor sammenholdet er et adelsmærke, et slægtskabsbånd fra vugge og til grav. Og disse tråde de kan være stærke, kan give bort og aldrig stille krav.

Det hjem, hvor vi engang som børn har leget, det er og bliver vore tankers hjem. Og selv om vi med tiden fik vort eget, så ud fra det, vi vandrer videre frem. Og under hvilke forhold end vi lever, så mindes vi dog tit vort barndomshjem. Det gælder alle folk, baroner, grever, og småkårsfolk og lige meget hvem.

Og far og mor hør, hvor de navne klinger – og ingen bli'r i verden mere stor, i hvilket forhold livet end os bringer, vi mindes vil jo tit vor barndoms jord. Det varmer mildt i disse ufredstider at mindes barndomsdages læ og ly. Mens trange tider langsomt skrider, den stjerne blinker over land og by.

LARS KRISTIANSEN

De er sure . . .

– Jægeren, som kom tomhændet hjem fra jagt:
– Nå, det kan såmænd også være lige meget, om jeg ramte noget, for det er nu alligevel sovsen, der er den bedste.

Bryllupsdagens navne

Når bryllupsdagen skal huskes, kan det måske være en hjælp at erindre »hvilket bryllup« næste bryllupsdag er.

- 1 år: Papir
- 2 år: Bomuld
- 3 år: Læder
- 5 år: Træ
- 6 år: Sukker
- 7 år: Uld
- 8 år: Bronze
- 9 år: Pål
- 10 år: Tin
- 11 år: Stål
- 12 år: Silke
- 12½ år: Kobber
- 13 år: Kniplings
- 14 år: Elfenbens
- 15 år: Krystal
- 20 år: Porcelæn
- 25 år: Sølv
- 30 år: Perle
- 35 år: Koral
- 40 år: Rubin
- 45 år: Safir
- 50 år: Guld
- 55 år: Smaragd
- 60 år: Diamant
- 65 år: Krondiamant
- 70 år: Jern
- 75 år: Atom

Radioen har indkasseret sig en solid succes på Svend Kaulbergs udsendelse af fuglestemmer. Og selv om måske de fleste stemmer tilhører fugle, man ikke møder i det daglige, har det dog også været et genhør med mange gamle venner.

For landmanden, der færdes i marken, er mødet med fugleverdenen en kær selvfølge. Det er jo et utal af større og mindre fugle, vi møder på marken. Svanen, vildgåsen og vildanden, ser vi vel mest i luften. Derimod hænder det sig, at den ualmindelig farveflotte gravgås tager ophold på marken, og når man ser sådan et par, kan der let blive en balk i harenes spor.

Måger, viber og store

I naturens selskab

Landmanden har oplevelser i marken, som fylder sindet med glæde, og som andre må savne, men man kan ikke leve af fuglesang alene

møder stadig op i massevis og underholder manden på traktoren med samme ildhu, som de underholder plovmanden. Der er bare den kedelige forskel, at manden på traktoren hører dem ikke. Han må nøjes med at se, og derfor glæder han sig over at høre vennernes stemme i radioen.

Man må i øvrigt beundre fuglenes evne til at orientere sig. Tager man ploven ud, varer det kun et øjeblik, før ageren er fuld af livlige måger. Væl-

ger man harven, kommer der nogle få fugle, men er man ude med tromlen, er der ikke en måge, der gider følge med. Forstå det, hvo der kan.

Viben gør ingen forskel. Det er en standfugl, som bliver hjemme på sin bestemte plet jord. Den flager kun op, når man kommer dens primitive rede med de brogede æg eller de dunede unger for nær. Forøvrigt synes den ikke at være nær så urolig for traktoren som for hestene. Den flakser ikke rundt om

hovedet på traktorføreren som om hestespandet.

Når dagen så går på hæld, kommer jægerens tilstræbte ofre frem for at fouragere. Den beskedne agerhøne lister sig stille rundt ved hegnene, medens den brovtende fasanhane træder frejdigt frem med sine koner.

Når hertil lægges harernes leg på forårsmarkerne, må man sige, at traktorføreren har masser af selskab dagen lang. I virkeligheden er landmandens oplevelser i naturen så afvekslende, at de kun kan fylde sindet med glæde. Landmanden har oplevelser, som andre må savne. Men det er jo rigtigt, at man ikke kan leve af fuglesang alene.

Manden fra landet.

LANDCREDITKASSEN

Lån i landbrug, skov- og havebrug
samt grundforbedringslån.

Lån kan tilbydes til rentefod $3\frac{1}{2}$, 4, $4\frac{1}{2}$, 5, $5\frac{1}{2}$, 6, $6\frac{1}{2}$ og 7 pct.
Kasseobligationer kan vederlagsfrit indskrives og noteres på navn.

Creditkassen for Landejendomme i Østifterne

Anker Heegaardsgade 4, København V, telf. (01) 15 96 35

- drømmer De om ny bolig

Indsætter De et fast beløb hver måned
(mindst 50 kr.) kan De efter
12 måneder låne lige så meget, som
De har sparet op, og efter 24 måneder
det dobbelte - dog højst 30.000 kr.
Har De f. eks. i løbet af mindst 2 år
sparet 15.000 kr.,
råder De således over 45.000 kr.

boligopsparing i

HANDELSBANKEN

- altid med i billedet...

ANDELS
BANKEN

250 afdelinger over hele landet

Hovedkontor: Axelborg, København V

DE KAN REGNE MED ANDELSBANKEN

LANDHYPOTEKFORENINGEN FOR DANMARK

Om optagelse af lån gives nærmere oplysning ved henvendelse til advokater, pengeinstitutter, foreningens vurderingsmænd og kontor samt nedennævnte repræsentanter:

Hjørring amt - gdr. Karl Lunden, »Stubdrupgaard«, 9700 Brønderslev, tlf. (08) 82 14 27.

Ålborg amt - gdr. Poul Voetmann, »Marienborg« Arden, tlf. (08) 56 31 11 Rostrup 95.

Thisted amt - gdr. E. Balle Christensen, 9510 Ø. Assels, tlf. (07) 76 40 87.

Viborg amt - gdr. Peder Sørensen, »Aarupgaard«, 8834 Hammershøj, tlf. (06) 45 13 70.

Randers amt (+ Samsø) - gdr. Aage Pedersen, »Damgaard«, Fjeldsted, 9650 Mariager, tlf. (08) 54 14 16.

Århus og Skanderborg amter - gdr. Rasmus Jensen, »Vengelund« 8660 Skanderborg, tlf. (06) 18 61 11 Nørre Vissing 50.

Ringkøbing amt - gdr. Mads Søgaard, »Bastrupgård«, Asp, 7600 Struer, tlf. Hjerm (07) 46 43 99.

Vejle amt - Holger G. Jensen, Givskud, 7300 Jelling, tlf. (05) 72 11 11 Givskud 17

Ribe amt - gdr. Christian Jensen, »Tangegaard«, 5690 Gørding tlf. (05) 17 81 42.

Sønderjyllands amter - gdr. Jørgen Fallesen, »Bibækgård«, Tørring, 6180 Marstrup, tlf. (045) 4 52 72.

Odense amt - proprietær Erik Andersen, »Lundsgaard«, 5472 Sørslev tlf. (09) 84 12 52.

Svendborg amt - gdr. Viggo Hannemose, »Hannemosegård«, 5762 Vester Skerninge, tlf. (09) 24 15 96.

København, Frederiksborg og Holbæk amter (÷ Samsø) - gdr. agronom Helge Larsen, »Tjebberupgaard« 4300 Holbæk, tlf. (03) 43 24 27.

Sorø amt - gdr. Thorkild Jensen, »Toftegaard«, Døjringe, 4180 Sorø, tlf. (03-607) Bromme, 212.

Præstø amt - gdr. P. Geert-Jørgensen, »Sneseregård«, 4732 Snesere, tlf. (03-765) Tappernøje 158.

Maribo amt - proprietær Thougard Olesen, »Gurrebygaard«, 4920 Søllested, tlf. (03-941) Søllested 39.

Bornholms amt - ingeniør Holger Dam, Nybyvej 65, 3720 Aakirkeby, tlf. (03-974) Aakirkeby 363.

Foreningens brochure tilstilles på forlangende.

**Et hypotekforeningslån
– optaget i låntagernes egen forening –
er det sekundære lån.**

Fotokopiering!

Manuskripter, originaldokumenter, attester, matrikelkort etc. fotokopieres.

Størrelse 21 × 30 cm: 1,50 kr. pr. kopi.

Størrelse 22 × 36 cm: 1,75 kr. pr. kopi.

Rabat ved større bestillinger!

Slægtsgaardsarkivet.

Det kgl. Bibliotek.

København K.

(Forbeholdt postvæsenet)

ANDELSBOGTRYKKERIET
i Odense

55 afdelinger er parat
til at hjælpe Dem

Den store sparekasse giver de store fordele

Det er derfor nærliggende at gå i

SPAREKASSEN FYN

Den almindelige Brandforsikring

for Landbygninger, oprettet ved Kongelig Anordning
af 1792

HOVEDKONTOR: STORMGADE 10 . KØBENHAVN K. (01) 12 11 00

FYENS STIFTS KREDITFORENING

ODENSE

Mageløs 2 – Telefon (09) 11 77 77

Uopsigelige lån i alle arter af faste ejendomme i Fyens Stift.

Cirkulerende kasseobligationer ca. 2 milliarder kr.

Umyndiges og offentlige midler kan anbringes i foreningens kasseobligationer. Obligationer indskrives og opbevares vederlagsfrit (dog mindst 10.000 kr.)

Notering på navn er ikke nødvendig.